

Delovi kritiki: inventura pretekle sezone

2012/2013 Gledališki oder, koncertne dvorane, opera, sodobni ples, umetnost novih medijev

Kaj jih je navdušilo, presenetilo, razočaralo, od koga so veliko pričakovali in kaj dobili, komu je namenjeno navdušuječe odobravanje in čemu srdit odporn.

Bolestnost javnih zavodov

Če bi moral vrhunce sezone posiskati izključno v nacionalnih ustanovah, bi bil v precejšnji zadrgi. Osebnega vtisa oziroma sodbe, da so za vredne dogodek večinoma poskrbeli tuji orkestri in umetniki (v ciklih CD), ne morem povezati z ničimer drugim kakor z zavodska bolehnostjo, to pa s slabimi direktorji in umetniškimi vodji. Ljubljanska Opera je izvzeta toliko, kolikor že od decembra sploh nima direktorja. Presežnost (za slovenske okvire) njene ponudbe na papirju je realizatorsko padla: Wagnerja (*Večni mornar*) je odnesla Bergerjeva režija, baročnega *Amadisa* finančna izguba; nadomestna pogreta operetnost ni videti le izhod v sili, temveč kar miselno obzorje Milivoja Šurbka. Mariborski vodja Benjamin Pionnier je na spored uvrstil *Don Giovannija* (kar je v Sloveniji že pogumno), vendar tudi porazno dirigiral *Rigoletto*, *Carmen* in *Onegin*. Najvidnejši operni dogodek tako ostaja Tauferjevo novo odrsko branje *Gorenjskega slavčka*.

SF in radijski orkester sta programsko in izvajalsko hudo nihača, igrala preveč nepomembnega, veliko glasbo pa premalo doraso. Pohvalno celovito odzivnost je v Simfonikih RTV zdobil Yoav Talmi ob Mahlerjevi *Prvi simfoniji*. Glavni dogodek v SF je konec Villaumovega mandata, muzikalno docela invalidnega. Če je bržkone še največja dirigentova »usluga« gostovanje Netrebkove, ki ji je SF smela služiti na turneji, je bilanca pač žalostna. Tudi noben drug dirigent ni izrecno prepričal; najzanimivejša stala (zlasti zaradi programske zasnove) koncerta z Davidom Greilammerjem in Martino Batičem.

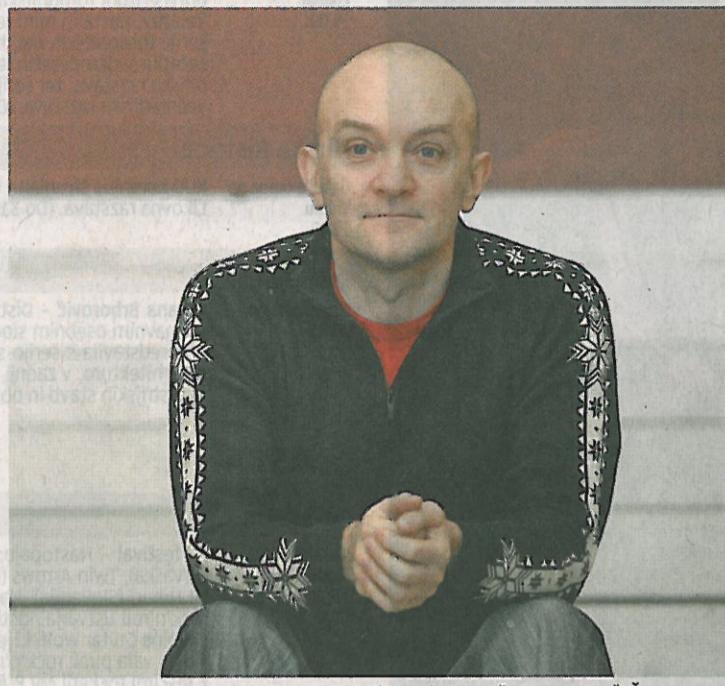
Kje je bilo torej najti razodetja? Kot omenjeno, v zlatem abonmaju, pa tudi v srebrnem. Doživetja sezone: Nelsonov in Tetzlaffov Brahms, Temirkanovov Šostakovič, Salonenovo *Pomladno obredje*; recital Grigorija Sokolova (kljub težavam s klavirjem). Kot domačega izvajalca sezone izpostavljam pianista Petra Milića z recitalom v SF in s Chopinovo zgoščenko, predvsem pa s poglobljenim odnosom do glasbene snovi.

JURE DOBOVIŠEK

Skozi nove perspektive

Panoramski pogled po slovenski kulturni pokrajini, iz katere občasno obdeline umetnost, bom zaustavila ob sodobnem plesu, umetnosti novih medijev in dokumentarnem filmu. Prislednjem naj izpostavim *Festival dokumentarnega filma* v Cankarjevem domu, katerega odličen program so letos zapečatili sugestiven dokumentarjec *Soba 237* Rodneyja Ascherja, ki zareže v vse prihodnje, tudi ponovne oglede Kubrickove kinematografije, in izraelsko-palestinski trojec *Čuvarji* (Dror Moreh), *Pet razbitih kamer* (Emad Burnat, Guy David) ter *Vojak/državljan* (Silvana Landsmann), ki skozi sveže in natančne perspektive osvetljujejo do obisti zameštrane izraelske družbeno-politično-kulture religiozne vozle.

Obsežna mednarodna razstava *Soft Control – umetnost, znanost in tehnološko nezavedno*, ki jo je konec lanskega leta pripravila KID Kibla v Mariboru in Koroški galeriji likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu, je po izboru ruskega kuratorja.

Plesno sezono je opazno zaznamoval Iztok Kovač. FOTO ALEŠ ČERNIVEC

Doživetje sezone je bil tudi recital Grigorija Sokolova v CD. FOTO ARHIV CD

torja Dmitrija Bulatova vključevala uveljavljene umetnike različnih generacij, ki se skozi bioumetnost, robotiko ter nano- in informacijsko tehnologijo lotevajo izvora umetne tehnološke resničnosti in njenih vplivov.

V Galeriji Kapelica, programsko vse bolj osredotočeni na bio-umetnost, gre v pretekli sezoni izpostaviti Američana Richarda Pella, ki je s projektom *Postnaravnji organizmi* inteligentno pokazal, kako je mogoče isto stvar skozi nove perspektive ugledati povsem na novo, zaradi česar ta ni več ista, in pa belgijskega umetnika Koenja Vanmechelenja, ki uporablja dolgoletni projekt *Svetovljanska koča* kot metaforo za razumevanje raznolikosti sveta in človeškega življenja. Maja Smrekar se je jenši v projektu *Hu.M.C.C.* lotila raznoraznih fantazem o zmožnostih genetike, spomladsi pa je v Projektnem prostoru Aksioma v instalaciji *Biobaza* raziskovala možna srečanja med invazivnimi in domorodnimi vrstami rakov. V programu Aksiome, ki je odprt predvsem aktivistični, taktični medijski umetnosti, gre izpostaviti *Evidence Locker* Američanke Jill Magid, ki z zvitimi strategijami posega v nadzorne sisteme.

Preteklo plesno sezono je opazno zaznamoval Iztok Kovač – jenši z odlično predstavo *Ottetto* in konec pomladi s praznovanjem dvajsete obletnice delovanja njegove plesne skupine En-Knap, ki je vključevala rekonstrukciji flamskih predstav, ki sta pred tre-

mi desetletji sooblikovali temelje sodobnega plesa – *Rosas danst Rosas* Anne Terese de Keersmaeker in *What Does Body Not Remember* Wima Vandekeybusa.

Ob tem gre poudariti, da postajo Španski borce pod Kovačevim programskim vodstvom malone edina slovenska institucija, ki kontinuirano predstavlja svežo mednarodno sodobnoplesno produkcijo, med letosnjimi festivali pa gre omeniti Exodusov vpogled v slabo poznani azijski sodobni ples. Od domačih avtorjev naj izpostavim koreografsko zelo zanimiv *The Politics of Dancing: balkon* Matjaža Fariča, Rosana Hribar in Gregor Luštek s predstavo *Korak v dvoje po Pi in Pinu* ter Maša Kagao Knez z *Dia Diasso Diaspora* pa so z uprizoritveno kompleksnostjo prepričali tudi kot avtorji večjih plesnih form.

MOJCA KUMERDEJ

Še naprej v Drama!

Ljubljanska Drama si je končno opomogla. Tako bi lahko označili sezono, ki se končuje; po opustošenju, ki ga je v Drami pustilo prejšnje umetniško vodstvo, je preteka sezona zagotovo vzpostavila nov obvezujoč standard, ki ga bo pod novim umetniškim vodstvom nujno morala dosegati in presegati in ki ga Drama kot osrednjemu dramskemu gledališču v Sloveniji upravičeno pripisujemo. Kvalitativno povprečje lanske sezone je več kot dobro, omenimo samo štiri izstopajoče uprizoritve: *Ponorela lokomotiva*, *Mati, Božič pri Ivanovih*

in *Še vedno vihar*, in eno, ki ne dosegajo povprečja, to je *Veliki brijančni valček*. Ob režijskih dosežkih v omenjenih uprizoritvah je zagotovo treba omeniti tudi igralske, tem pa namesto pohval, s katerimi tudi med letom ne skoparimo, namenimo kritičen pomislek.

V ljubljanski Drami je koncentracija dobrih in odličnih igralcev na kvadratni meter odra zagotovo najvišja, tako pri nas kot širše. A na to – skorajda nedotakljivo – dejstvo ne smemo gledati statično. V zadnjem času se namreč pozornoščem gledalcu kaže zastoj v igri, ki sicer ne pada pod (visok) kakovostni nivo, vendar je to mogoče reči predvsem za igro kot večino. Igralci Drama igro vsekakor »obvladajo«, suvereno se lotijo klasičnega in modernega repertoarja, slovenskih in prevodnih besedil, pri katerih ne samo da reproducira predloge, temveč jih nadgrajujejo. Njihova največja moč je beda, dramski dialog, manj so izraziti telesno oziroma v razumevanju

treba. In – to je drugi pomislek pogosteje pri igralcih pogres kontekstualizacijo njihove njihov igralski in osebnostni gažma, cilj in smoter igre, ki čez dramsko literaturo v – nj in moj – svet, v naše skupno l nje. Tisti, ki si v gledališču ne občudovati zgolj vrhunsko dizranih izdelkov, ob ogledu Drin predstav ne bo vedno potre pogosteje bo priča igralskemu nazarjanju, re-prezentiranju kavtentičnim, občutljivim, boligralskim prezencam. A izjemno malo in zaradi njih bomo še na hodili v Drama!

BLAŽ LUKAN

Vročekrvne debate, demonstrativni odhodi

Enega od pomembnih prelom letosnjih gledaliških sezoni je ud prispeval avtorski projekt 25.6 režiji Oliverja Frijliča in produ Prešernovega gledališča K Uprizoritev, ki je zanetila vročne debate, demonstrativne od iz dvorane, navdušujoče odvanje in srdit odpor. Angažii surovo direktna in provokativna postavitev je odločno razprla blematiko izbrisanih in v te brezkompromisno prinesla/prsla »resničnost bivanja« ter zanla tla »modnim teorijam« o olosti sodobnega gledalca.

No, tisti zbegani in strahop neopredeljeni so nadomestili komentiranje vsebine raje usmerili v tarnanje o »že vide režijskem principu«, marsik

Portreti v Slovenskem mladinskem gledališču (režija Vito Taufer) tudi

Tauferjevo odrsko branje *Gorenjskega slavčka* (ljubljanska Opera) kot najvidnejši operni dogodek FOTO VORANC VOGEL

V ljubljanski Drami je izstopala predstava *Ponorela lokomotiva* (režija Vito Taufer) tudi